

ფიქრის ფიქრით აფხაზეთიდან

**With the thought of thought:
from Abkhazia**

თამარ გოგოლაძე

გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
საქართველო, გორი

ციალა მესხია

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
საქართველო, თბილისი

Tamar Gogoladze

Goris State University
Georgia, Gori

Tsiala Meskhia

Sokhumi State University
Georgia, Tbilisi

ABSTRACT

Three writers, Rene, Geno, and Zaur Kalandia, were born in Abkhazia from a single family. This work focuses on the poetry of René Kalandia (1944-2014). While René Kalandia's poetic work has been the subject of study in newspaper publications, this article represents the first scientific research on the poet's work, specifically addressing his connection to Abkhazia. The scientific novelty of this work lies in its attempts to comprehensively examine Kalandia's unique and profound philosophical poetry. The paper explores various aspects of Kalandia's work, ranging from deep contemplation to playful wordplay, revealing the individuality of his thinking and his poetic expressions of bohemianism, spiritual yearning, and pagan visions. The harmony between the native surroundings of Abkhazia, the sea, the sky, and its people is eloquently depicted in his poetry, sometimes with confessional undertones and a sense of longing. Reading René's poetry requires extraordinary energy, talent, and willpower to navigate the emotional storms embedded within. The paradigms presented possess an inexplicable charm and a distinctive enchantment, making it challenging even for professional critics to fully encapsulate. René Kalandia's poetic rhetoric skillfully combines alienation from the text with intense confessional

intonations, evoking unmanageable traumatic impulses that serve as metaphorical expressions. These impulses give rise to representations of neuroses and formations, bearing metaphorical connotations. Through his poetry, René explores the wonders of the cosmic world, the human soul, dreams, unfulfilled aspirations, and shattered hopes. He embodies the archetype of a lost poet, a sailor navigating the sea of stars, imbued with immense pain and suffering, representing the collective anguish of Georgia. René, who unites the sea and the poet within himself, emerges as a seeker of eternity, possessing unearthly qualities and boundless love. His beautiful poetic masterpieces will forever captivate the interest of future generations, ensuring the continued relevance and resonance of René Kalandia's poetry.

საკვანძო სიტყვები: აფხაზეთი ქართველ პოეტთა შემოქმედებაში, რენე კალანდიას პოეზია.

Keywords: Abkhazia in the works of Georgian poets, the poetry of Rene Kalandia.

სამი მწერალი დაიბადა კალანდიების ოჯახში: ძმები რენე, გენო და ზაური, რომელთაც იწვნიეს აფხაზეთის ომის საშინელებანი, პოეტური მუზა „მამულის დროშის მცველად“ განაწესეს და ააჟღერეს. სამივე ძმის შემოქმედება უკიდურესად განსხვავებულია და თვითმყოფადი – პოეზიასა თუ პროზაში განსახოვებული. თითოეულს თან მოსდევს სოხუმის სევდა, მშობლიური კუთხის ძახილი და მოძახილის მოლოდინის განცდა.

„რენე კალანდიას სხვათაგან უთუოდ განსხვავებული ბიბლიური ჰაბიტუსი, ცხოვრებისა და აზროვნების წესების თვითმყოფადობა და თავისებურებანი, ბოჰემური დარდიმანდობა, დიონისეს კულტთან თამაში ახასიათებს“ – უთქვამს მკვლევარ ტიტე მოსიას. რენეს პოეზიის კითხვისას გჭირდება უჩვეულო ენერჯია, ნიჭი და ნებისყოფა, გაუძლო სულიერ ქარიშხალს. აუხსნელი ხიბლი აქვს მისეულ პარადიგმებს, თავისებური მაგია და თვით პროფესიონალ კრიტიკოსსაც უჭირს, ყველას და ყველაფერს თავისი სახელი დაარქვას, რამეთუ რენე კალანდიას პოეტურ რიტორიკაში მტკივნეულად იგრძნობა ტექსტის გაუცხოების შეთანხმება ინტენსიურ აღსარებით ინტონაციებთან.

და ეს გაუცხოება ტექსტშივე ფორმდება უმართავი ტრავმატული იმპულსების გამოაშკარავებით. ეს იმპულსები რაღაც ინკოგნიტო (და ინკოგნიტური) მეტაფორის როლს ასრულებენ.

სხვა ვარიანტია – ნევროზებისა თუ ფორმირების რეპრეზენტაცია: და ისინიც მეტაფორული კონოტაციებით გვემლევიან.

და აი, გვიყვება პოეტი თავის შემოქმედებაში საოცრებებს კოსმოსურ სამყაროზე, ადამიანის სულზე, სიზმრებზე, ზმანებებზე, აუსრულებელ ოცნებებსა და დამსხვრეულ იმედებზე.

„იბადებიან ჩემი ლექსები –

მეამბოხენი, ხელუკარება.

აქ მიწას სტკივა სიღრმე ფესვების,

იქ ზეცას რტოთა მშობიარობა“ (კალანდია 2014: 294).

– წერს პოეტი იმ მისტიკურ პროცესზე მინიშნებით, როცა სიტყვით ხდება შესაძლებელი, სულის სიღრმეში, მის ფარულ შრეებში ჩამალული განცდები ამოიტანო ზედაპირზე სრულად ხელშესახებად. და გრძნობ, წარმავალი დროის ნაკადში, კოსმიური სამყაროს ორომტრიალში ჩართული შემოქმედისათვის მარადიული, ზედროული, ზესივრცული პრობლემები უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე წარმავალი...

რენე კალანდია თავისი მშვენიერი ბუნდოვანებითა და მისტიციზმით მუდმივად რაღაც უჩვეულო სადა, უცნაურის შესაგრძობად განგვაწყობს. ეს მის პოეზიაში მრავალსახოვანი, განმაცვიფრებელი მხატვრული სიმართლე, სეზანისეული სევდა, სახეებით მოცემული საგნობრიობა, სულის სიღრმეში გავრცობილი სამყაროს ხელშეუხებლობის იდეა, წვდომა მისტიკური საწყისებისა და მაინც, უღმობელი ომით გამოწვეული შავი ღრუბელი, უსასრულოდ სევდიანი, მშობლიური საქართველოს იმედგადამწყდარი, შეუპოვრობა და მარადიული მეამბოხე სული, აფხაზეთის დაბინდული სიდიადით დამთრგუნველი მისტიკა, მაგრამ აქვეა წარმოსახვის შესაშური უნარით მოსული ალიონი ამავე ზღვარზე: სიწმინდე, სისპეტაკე, გულწრფელობა, კეთილშობილება. ერთად დაწყვილებული ორი ფენომენი – სინდისი და ნათელი გონება...

მისი შთაბეჭდილებები კოსმიური სულისა და გონების განსახოვნებაა, მისი მგრძობიარობის ანარეკლები. ყოფიერების დაურვების ჟინი აძლევს მის პოეტურ ხელოვნებას საყრდენს არსებობისათვის:

„ხილვები შენი მოგლეჯილი ყვავილებია,

წამება შენი დასასრულის დასაწყისია,

ლექსები შენი ბლავილი და სისხლის ძვლებია,

ქვითინი შენი გადუხდელი პარაკლისია“ („დღე განდგომისა“)

(კალანდია 2014: 144).

რენე კალანდია განერიდა სულიერად დაცლილ, გამოფიტულ სამყაროს, სულში ჩაბრუნებული მზერით, მონანიებით, განწმენდით, ჭეშმარიტების ძიებით ბრძოლა გამართა სინამდვილესთან, ჩაეჭიდა თავის თეორიას, „კალანდიური“ პოეზიის სემანტიკას: „კეტით უნდა გატყდეს თავი, რომ ბლადე ლექსებით, როგორც სასაკლავოს ხარი. ღვთიურ ბახის – მოსმენის ჟამს ფოთოლივით ეკიდო. გენიოსთან გვერდის დგომის გეშინოდეს, გეკიდოს ფეხებით... და ლექსი შენი უფლის ჩამომახილი – ბნელს ფატრავდეს განაჩენის უზენაესი მახვილით“... რენეს არაორდინარული პიროვნული ხასიათი, ნონკომფორმისტული და ავანგარდისტული ნატურა ჩანს მის პოეტურ ტექსტებში. შემოქმედი, პიროვნება გაუზზარავი და მონოლითური, რომელიც ორი ათეული წლის წინათ მეორედ მოვევლინა სრულიად საქართველოს, რაც ჭეშმარიტად ასრულდა.

რენე კალანდია ტკივილის პოეტია, ტკივილიანი მზე ანათებს მის ლექსებში. არაფერია იმაზე უფრო გაუნელებელი დარდი და სევდა, ვიდრე მშობლიური კუთხის დაკარგვით გამოწვეული დიდი ტკივილი. თუკი მართლა არსებობს ტკივილის ესთეტიკა, მაშინ რ. კალანდიას ამ ტკივილის საუკეთესო გამომხატველია.

„გადაგვარებით გამწარებული მნახონ?

– დაუდგათ ისემც გვერდები,

თუმც სისხლში ცურავს ბოლო კრებული,

– ვერ მიხილავენ!...

მკლავი მომკვეთა ომმა და

ველარ აღვდგები მკვდრეთით...

უკან მომზღავის ბიბლიოთეკა – ჩემი“ (კალანდია 2014: 320).

რენე კალანდიასთვის ნიღაბი სულის გაშიფვრის უცთომელი საშუალებაა. ეს მხოლოდ რენეს ხელწერაა, მხოლოდ მისეული, ინდივიდუალური, უჩვეულო ასოციაციებითა და ხატ-სახეებით გამორჩეული. და მასთან ექსპრესიის დოზა მუდმივად შენარჩუნებულია შთაგონების სიწრფელის ხარჯზე. აკი, „მარტო ოდენ ხატვის ცოდნით ვერაფერს გახდები, აუცილებელია აზროვნებდე კიდეც“ რენეს შემოქმედებითი კრედაა. ნიღბით, მარადისობის ტვირთით შემოვიდა რენე კალანდია ქართულ პოეზიაში, როგორც ძალზე ეორიგინალური და უჩვეულო, საოცრად ტევადი და სუფთა, უანკარესი აზრებითა და გრძნობებით. ნიღაბში უფრო იკვეთება მისი სულის გამჭირვალეობა და თავისუფლება. თუმცა მის სულს მარადეჟამს ღრღნის უკმარისობის განცდა. მისი პოეტური სამყარო უძიროა ფანტაზიით, გარემოს შეგრძნებითა და და მისი დანახვის სიუხვით: „რამ დაამსგავსა ბგერის ცხოვრება – სხვის ჟრუანტელს. უსაზღვროებას? ან სევდის სევდა რად მეორდება? რად მესიზმრება უფლის გალია – საწუთრო, ნეტავ, ვისი ბრალია, რომ ერთმა ჩიტმაც სული დალია, ხედავ?!“ („სევდის აჩრდილი“). რენე კალანდიას პოეტური სევდა ჩვენი, აფხაზეთიდან გამოდევნილი თითოეული ქართველის, სრულიად საქართველოს ტანჯვისა და ტრაგედიის მარადიული სარკეა. თვალია, რომელიც გამჭოლად იმზირება ენგურგაღმა დარჩენილი საქართველოსკენ, უფრო მეტიც, ყოველი ჩვენგანის იქით, შორეულში, მიუწვდომელში.

„წერა – ნავი!... ნეტავ, როდის?

იქნებ, ვერც გახვიდე იმ ნაპირზე,

სადაც კბოდე, დროა, რომ შუბლს ახლიდე...

წამი – სისხლი!

გიხმობს ლექსი – ნერვი ოკეანეში...

მოცახცახე ნავი კვნესის სიზმარეთის მხარეში“ („ლანდისადმი მიძღვნილი ლექსი №2“) (კალანდია 2014: 322).

სამშობლოს დაკარგვით გამოწვეული დარდითა და ნაღველით გაჯერებული მისი ლირიკული ლექსები მისი სულის მთლიანობის ბიბლიური ხატია:

„დაგაგვიანდათ, იმედია, რომ მაპატიებთ
და თუ ყოველი მდინარია ლექსის ღვთაებავ,
დავშორდეთ!

მე მწამს, მელოდება ჩემი ნაპირი,
აღორძინება, პოეზია და უკვდავება!“

- ეს იმ პოეტის სიტყვებია, რომელიც გემივით ჩაიძირა ცხოვრების ზღვაში. მდულარე ცრემლებს თქეშითა და აწიოკებული სულით განერიდა ამქვეყნიურ ყოფას და მარადისობის ტვირთით „დაღლილმა“, მაგრამ მაინც ამაყმა, კვლავ მარადისობაში დაივანა.

რენე კალანდია ზღვის ვარსკვლავებში გზააბნეული პოეტი – მეზღვაური, უცნაური ნიჭისაგან აბორგებული სრულიად საქართველოს დარდი და ტკივილია. რენემ ზღვა და პოეტი ერთმანეთს დაუკავშირა, ზღვა დაუდგრომელი და ბოზოქარი, თავად მეზღვაური მატროსის ქუდით, „ვარსკვლავიანი სულით“ (რენე კალანდია) მარადისობის მამიებელი, არამიწიერი თვისებებითა და ზეადამიანური სიყვარულით ქმნიდა პოეზიის ულამაზეს შედეგებს“.

რენე კალანდიას პოეზია კვლავაც იქნება ინტერესის საგანი მომავალი თაობებისათვის.

გამოყენებული ლიტერატურა

კალანდია 2014: კალანდია რ., ერთტომეული, თბილისი, 2014.